
Комплексна система оцінки забезпечення прав дитини: баланс між міжнародними стандартами та національною практикою.

**МАРТИНОВА Юлія Ярославівна,
старший викладач Національного університету
«Києво-Могилянська академія»,
експерт з питань моніторингу Партнерства «Кожній дитині»**

Аналіз існуючого механізму оцінки забезпечення прав дітей в Київській області

- *орієнтація на “захист прав” невеликої частки дітей, які вже перебувають в СЖО, а не “забезпечення прав” усіх дітей;*
- *оцінювалися розрізнені параметри діяльності окремих структур, а не результат впливу їх спільної діяльності на становище дітей;*
- *технічні проблеми: абсолютні цифри – нема основи для порівняння, можливість ручного регулювання оцінки.*

Основи моделі

- *комплексність - передбачає оцінку сукупного впливу діяльності всіх локальних суб'єктів соціальної політики на становище дітей, а не оцінку роботи окремих структур;*
- *максимальне використання наявних статистичних даних: всі показники, що включені до моделі, є складовими відомчої чи державної статистики (із затвердженими процедурами збору та обрахунку даних);*
- *порівняльність – відносні, а не абсолютні статистичні дані.*

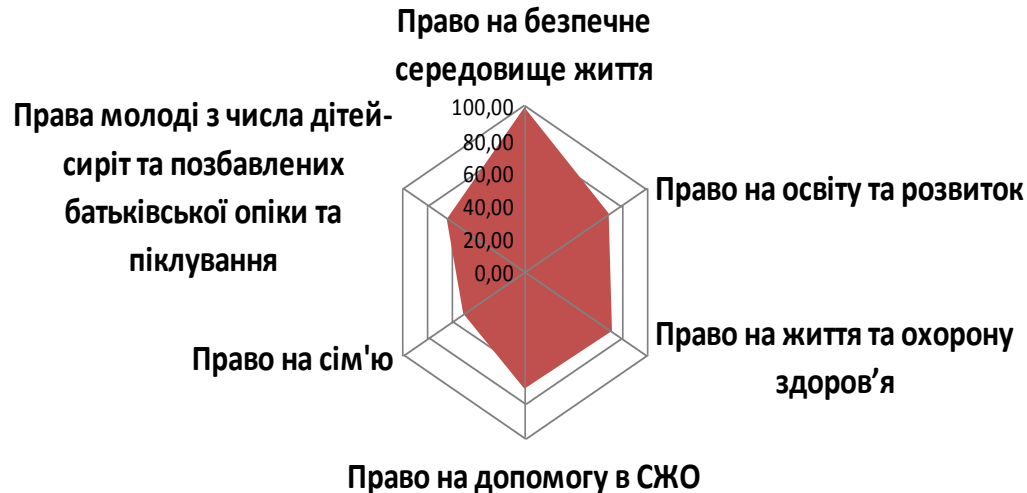
Компоненти моделі оцінки забезпечення прав дітей

в основі моделі – оцінка рівня забезпечення прав дітей певної громади

Оцінка є комплексним показником, що складається з окремих оцінок (індексів), які характеризують відповідно до чинного законодавства рівень забезпечення:

- 1. Права на життя та охорону здоров'я,**
- 2. Права на сім'ю,**
- 3. Права на безпечне середовище життя,**
- 4. Права на освіту та розвиток,**
- 5. Права на соціальну підтримку та захист дітям та сім'ям з дітьми, що опинилися в СЖО,**
- 6. Права молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування.**

Модель оцінки забезпечення прав дітей

- оцінка забезпечення прав дітей є площею шестикутника, осі якого – окремі права;
- чим більша площа фігури - тим краще задоволені права дітей;
- кожна окрема вісь характеризує ступінь задоволення прав з максимальним значенням 100 одиниць – повне задоволення та мінімальним значенням 0 – права не реалізуються зовсім.

Індекс рівня забезпечення права дітей на безпечне середовище життя В

- Індекс рівня безпеки дітей **В** відображає рівень безпечності середовища проживання для дітей, де враховуються окремі параметри злочинності, безпеки в побуті, в сім'ї, в закладах освіти та на дорогах, а також виконання батьками батьківських обов'язків.
- Більшість індикаторів індексу **В** входять до відомчої звітності кримінальної міліції у справах дітей, управління охорони здоров'я та державної статистичної звітності. Індикатор **В1** будується на даних, які теж є частиною відомчої статистики ССД.

Індикатори індексу рівня забезпечення права дітей на безпечне середовище життя В

В1	Рівень невиконання батьками батьківських обов'язків
В2	Діти в розшуку
В3	Дитяча злочинність
В4	Повторна дитяча злочинність
В5	Діти-жертви злочинів
В6	Домашнє насильство щодо дітей
В7	Рівень дитячого побутового травматизму
В8	Рівень дитячих самогубств
В9	Рівень дитячої смертності від побутового травматизму
В10	Рівень дитячої смертності внаслідок ДТП
В11	Рівень дитячої смертності через зовнішні причини захворюваності та смертності
В12	Рівень травматизму дітей в закладах освіти

Індекс рівня забезпечення права дітей на освіту та розвиток С

-
- Індекс рівня забезпечення прав на освіту та розвиток відображає рівень доступу дітей, в тому числі з особливими потребами до освітніх послуг, де враховуються окремі параметри доступу до дошкільної освіти, поширення інклюзивної освіти, забезпечення шкіл новітніми технологіями для розвитку та кадрове забезпечення галузі освіти.
 - Більшість індикаторів індексу **С** входять до відомчої звітності управління освіти та державної статистичної звітності. Індикатор **С6** вираховується на основі даних управління статистики.

Індикатори індексу рівня забезпечення права дітей на освіту та розвиток С

С1	Рівень забезпечення доступу до дошкільної освіти
С2	Частка учнів ЗНЗ, що навчаються в другу зміну
С3	Рівень забезпечення інклюзивної освіти
С4	Забезпеченість шкіл комп'ютерами
С5	Високошвидкісний доступ ЗНЗ до мережі інтернет
С6	Рівень переповненості груп в ДНЗ
С7	Рівень кадрового забезпечення ЗНЗ закладів спеціалістами соціальної сфери
С8	Рівень залучення дітей до участі в позакласних гуртках, секціях, творчих об'єднань, окрім спорту
С9	Рівень невідвідання учнями ЗНЗ всіх типів та форм власності без поважних причин

Індекс рівня забезпечення права дітей на життя та охорону здоров'я D

- Індекс рівня забезпечення права на життя та охорону здоров'я відображає рівень доступу дітей, в тому числі з особливими потребами до якісних медичних послуг, де враховуються окремі параметри смертності та здоров'я дітей, в тому числі й оздоровлення, забезпечення дітей інфраструктурою для розвитку та спорту та кадрове забезпечення галузі охорони здоров'я.
- Всі індикатори індексу **D** входять до відомчої звітності управління охорони здоров'я, управління освіти, кримінальної міліції у справах дітей, відділу сім'ї та молоді та державної статистичної звітності.

Індикатори індексу рівня забезпечення права дітей на життя та охорону здоров'я D

D1	Рівень малюкової смертності
D2	Рівень дитячої смертності
D3	Рівень дитячої інвалідності
D4	Рівень розвитку первинної медико-соціальної допомоги
D5	Рівень забезпечення навчальних закладів медичними сестрами
D6	Рівень перинатальної трансмісії ВІЛ
D7	Рівень вживання алкоголю та наркотичних речовин дітьми
D8	Рівень залучення дітей до позашкільних спортивних занять
D9	Організація гарячого харчування учнів непільгових категорій 1-4 класів
D10	Рівень оздоровлення дітей шкільного віку
D11	Рівень оздоровлення дітей пільгових категорій

Індекс забезпечення права на соціальну підтримку та захист дітей та сімей в складних життєвих обставинах F

- Індекс рівня забезпечення права на соціальну підтримку та захист дітей та сімей в СЖО відображає рівень доступу дітей та сімей з дітьми в складних життєвих обставинах до якісних соціальних послуг, де враховуються окремі параметри чисельності сімей в СЖО, охоплення таких сімей соціальним супроводом, результативність послуг та кадрове забезпечення соціальної галузі.
- Всі індикатори індексу **F** будуються на даних чи безпосередньо входять до відомчої звітності ЦСССДМ, ССД, управління охорони здоров'я, відділу у справах сім'ї та молоді, кримінальної міліції у справах дітей та управління праці та соціально захисту населення.

Індикатори індексу забезпечення права на соціальну підтримку та захист дітей та сімей в СЖО F

F1	Чисельність вразливих сімей
F2	Частка дітей, що проживають у вразливих сім'ях
F3	Частка сімей в СЖО
F4	Охоплення вразливих сімей з дітьми соціальним супроводом
F5	Рівень результативності соціального супроводу сімей з дітьми
F6	Рівень тривалості результату соціального супроводу сімей з дітьми
F7	Рівень попередження відмов від новонароджених
F8	Рівень народження дітей неповнолітніми мамами
F9	Кадрове забезпечення сфери захисту прав дітей на дітей в складних життєвих обставинах

Індекс забезпечення права на сім'ю G

- Індекс рівня забезпечення права на сім'ю відображає рівень влаштування дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування в сімейні форми виховання, де враховуються окремі параметри інституціоналізації дітей, розвитку сімейних форм виховання дітей, реінтеграції дітей в сімейне середовище та повторної їх інституціоналізації.
- Всі індикатори індексу **G**, окрім **G14** будуються на даних чи безпосередньо входять до відомчої звітності ЦСССДМ, ССД, управління охорони здоров'я, управління освіти та державної статистичної звітності. Індикатор **G14** потребує додаткового збору даних.

Індикатори індексу забезпечення права на сім'ю G

G1	Рівень сирітства
G2	Загальний рівень розвитку сімейних форм виховання
G3	Поточний рівень влаштування дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки/піклування у СФ
G4	Рівень інституалізації дітей перших років життя
G5	Рівень інституалізації дітей
G6	Частка дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування в інтернатних закладах
G7	Рівень реінтеграції дітей з інтернатних закладів (без статусу) у власну біологічну сім'ю
G8	Рівень реінтеграції дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування з інтернатних закладів у сімейне середовище
G9	Рівень розвитку національного усиновлення
G10	Рівень повернення дітей із СФ в біологічну родину
G11	Рівень усиновлення дітей із СФ
G12	Рівень повернення дітей із СФ в інституції
G13	Рівень розусиновлення
G14	Середній термін перебування дитини поза сім'єю

Індекс забезпечення прав молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки J

- Індекс рівня забезпечення прав молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки відображає рівень дотримання прав такої молоді на житло та працевлаштування.
- Всі індикатори індексу J будуються на даних чи безпосередньо входять до відомчої звітності ЦСССДМ, ССД, управління праці та соціального захисту населення, Центру зайнятості та державної статистичної звітності.

Індикатори індексу забезпечення прав молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки J

J1	Рівень забезпечення житлом молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки
J2	Рівень покращення житлових умов молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки
J3	Рівень працевлаштування молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки
J4	Рівень забезпечення права на перше робоче місце молоддю з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки
J5	Рівень соціальної невлаштованості молоді з числа дітей-сиріт та позбавлених батьківської опіки та піклування віком 18-23 роки

Загальні технічні показники

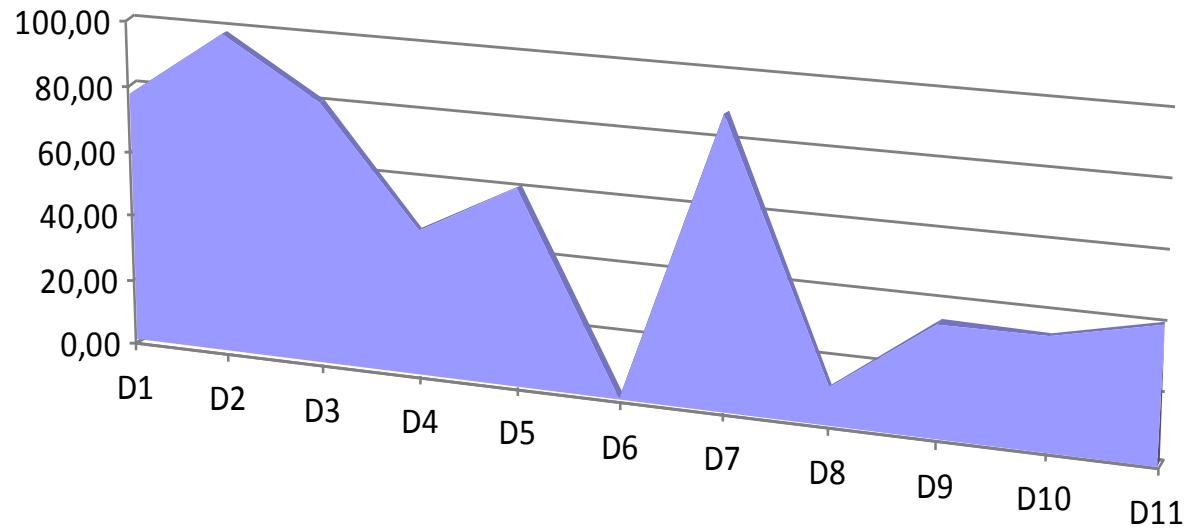
A1	Чисельність населення
A2	Чисельність дитячого населення (0-18)
A3	Чисельність дітей ранніх років життя (0-3)
A4	Чисельність дітей дошкільного віку (0-6)
A5	Чисельність дітей шкільного віку (6-18)
A6	Чисельність дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки та піклування
A7	Кількість народжених
A8	Чисельність дітей першого року життя (0-1)
A9	Чисельність неповнолітніх (14-18)

Приклад 1. Обрахунок окремих індикаторів індексу D

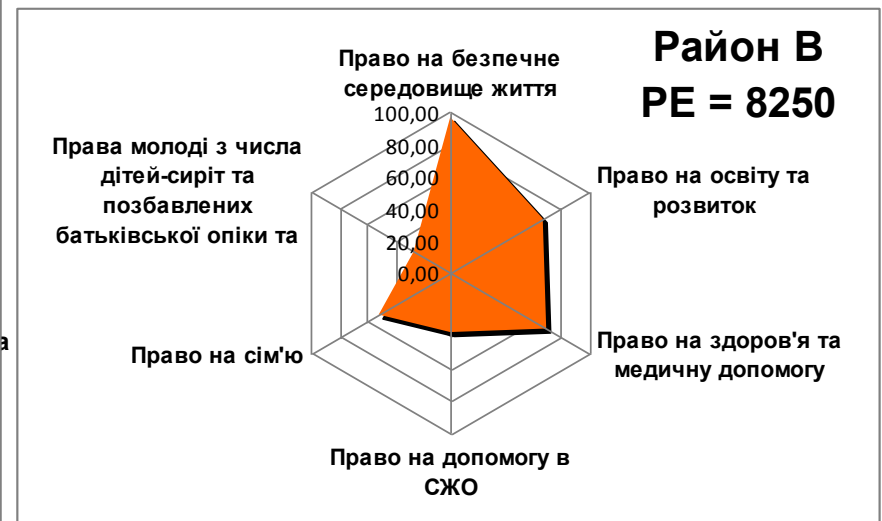
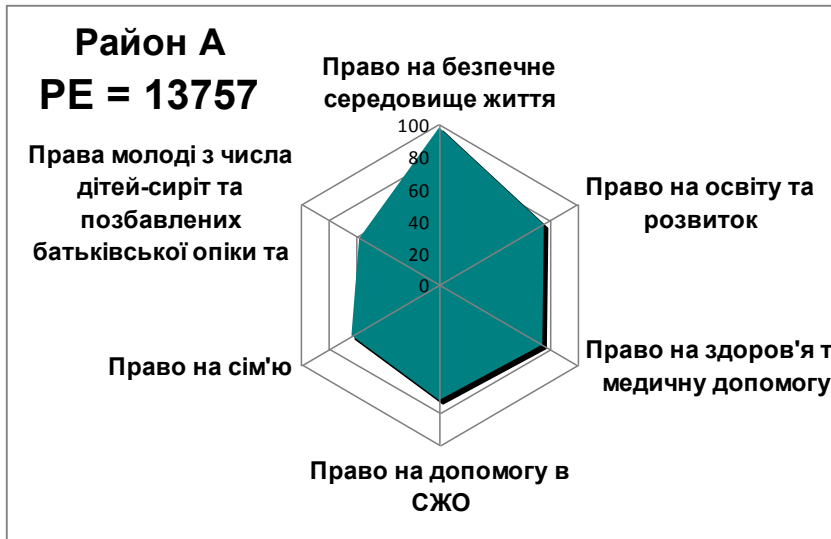
Код	Назва індикатора	Значення	Обрахунок
D1	Рівень малюкової смертності	Кількість померлих з усіх причин дітей віком до 1 року на 1000 дітей.	Кількість померлих з усіх причин дітей віком до 1 року поділена на кількість дітей віком до 1 року та помножена на 1000.
D2	Рівень дитячої смертності	Кількість померлих з усіх причин дітей віком до 18 років на 1000 дітей.	Кількість померлих з усіх причин дітей віком до 18 років поділена на кількість дітей віком до 18 років та помножена на 1000.

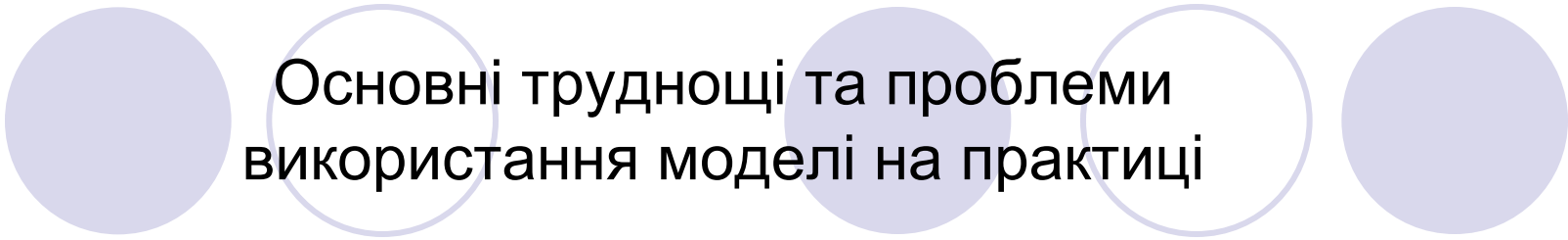
Приклад 2. Розріз індикаторів індексу D в гіпотетичному районі А

Район А

Приклад 3. Порівняння рівня забезпечення прав дітей в двох гіпотетичних районах.

Основні труднощі та проблеми використання моделі на практиці

- Відсутність спільного бачення і роботи в команді на місцях - ефект “лебедя, рака і щуки”;
- Вертикальна (а не горизонтальна) взаємодія структур - через вищий рівень керівництва;
- Автономність та відсутність механізмів впливу органів місцевої влади на окремих надавачів соціальних послуг (е.г. ПФ, управління праці та соцзахисту);
- Низька якість та надійність статистичних даних, наданих усіма структурами на місцях;
- Закритість інформації (не лише для громади, але й для самих структур та влади) про соціальну ситуацію на місцевому рівні.

Основні переваги моделі оцінки рівня забезпечення прав дітей

- Оцінка рівня забезпечення прав дітей в громаді фактично є інструментом оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав дітей;
- Комплексність - переорієнтація локальних суб'єктів соціальної політики на спільне бачення і спільну роботу заради кращого забезпечення прав дітей;
- Орієнтація на наявні офіційні статистичні дані, без необхідності витрат часу на обрахунки нових;
- Використання відносних цифр - основа для порівняння та можливість створення рейтингових оцінок рівня забезпечення як кожного окремого права, так і прав дітей загалом в громадах;
- Об'єктивність отриманих оцінок шляхом автоматизації їх обрахунку на основі офіційно отриманих статистичних даних.

Можливості застосування моделі

- Органи державної влади – як інструмент оцінки діяльності органів державної влади у сфері захисту прав дітей (як рівень забезпечення мінімально необхідних стандартів) на всіх рівнях;
- Громадські організації – як інструмент незалежної оцінки стану рівня забезпечення прав дітей в громадах, виявлення проблемних моментів такого забезпечення прав та ефективності роботи органів державної влади в цій сфері.

Дякую за увагу!